

Եւ իսկ թորդն պէկէր սարքո  
 րը իւրիւն իր Կնիկն ու ֆա ք  
 ի ինքնիւն իւր ֆա քն իւ  
 չեւեւնիւն իւր սարքի տէֆաւ  
 լար իւրէն իւր ալ իւրն աւ  
 լարն իւր քնու լարն իւ  
 լարն իւր քնու լարն իւր քնու  
 Եւ իսկ թորդն պէկէր սարքո  
 րը իւրիւն իր Կնիկն ու ֆա ք  
 ի ինքնիւն իւր ֆա քն իւ  
 չեւեւնիւն իւր սարքի տէֆաւ  
 լար իւրէն իւր ալ իւրն աւ  
 լարն իւր քնու լարն իւ  
 լարն իւր քնու լարն իւր քնու

ՈՒՄՈՒՐԸ ԲՕԼԻԹԻԳԸՅՅԷ ՎԷ ՄԷՎԱՏՏԸ ՍԱՅԻՐԷ

ՆԻՄԵՐՈՒ 2134

ՀԳՔԻՐ ԳՈՒՐԱՆԵԱՆԸՆ ԻՍԺԱ

10. Գրուէ՛ք տարեկան ստորագիշտ իտիւր :

Պապը Սէրասքէրի

ՏԱՍԻԼԻՑԷ

Պա իրատեի սենիսէ, զապթիսէ միւշիւրի էսպագ Հիւսնի բաշա հազ-րէթլէրինէ շէհրի 10 պին ղշ. թտխիս վէ իհասն պուլլուլուշ տուր :

Միւշարիւէյ Հիւսնի բաշա հազրէթ-լէրի, իզհորը թէշէքթիւր իյլէմէք իւզ-րէ, էվլէլէրի կիւն մապէյնը հիւսն-եռնա ազիմէթ իթմիշ, վէ անտէն տախի, տէվլէթլու նէճապէթլու եռ-սուֆ իզգէտտին էֆէնտի հազրէթլէրի իլէ միւշապաթ իյլէմիշլէր տիր :

—Տէրսաստէթաէ Ֆրանսա էլիսի պուլլուլու գոնթ տըլօկէնին, Բէթըրս-պուրկտա Ֆրանսա էլիսի թայնին օ-լունաճաղը ղաղէթալարտա կէօրիւմիւշ տիր :

—100 պին ատէտ թիւֆէնկ իշթի-րաւը իշին պաղը կէօնա թէթլիֆլէր իթմէք իւզրէ, պիր սիւս հապրիգա-աը գուլմանեաթ թարաֆլէրտան, եւ-գընտա Պուրէշէ պիր վէթլի իզամ օ-լունաճաղը, խուրնալ տը Պիւքարէսթ ղաղէթալարտա օգուլմուշ տուր :

—Պար տիւ Պոսթորտա օգուլտու-ղունա կէօրէ, Գարաքէօյտէքի ախ-շապ քէօրիւնին ետրինէ կէշիլիէճէք օլուն տէմիր քէօրիւնին վաղ օլուն-մասնա, պահրիսէ նէղարէթի թարա-ֆլէրտան պաղը կէօնա կիւլիւքլէր շը-գարըլմագտա իթմիշ, հաթթա, միւ-թահիւտլէրի զարար զիւսն թալապ իթմէքտէ իթիշլէր :

—Թէհէրան սէֆիրի սապըգ ֆէրիք սաաթէթլու էլիքի բաշա հազրէթլէ-րինին, տարը շուրաի ասքէրի ազալը-ղը ինզիմաթ իլէ, ըտիթի ֆէրիքլիլի-նէ մէմուրիսէթի, վէ Ըշքօտրա վալիի սապըգ սաաթէթլու Շէվլէթ բաշա հազրէթլէրինին մէքթաթիպի ասքէրի-նէ նէղարէթինէ թայնին պուլլուլու-ղու ճիւղէթ, նազըրը սապըգ սաա-տէթլու ղալիպ բաշա հազրէթլէրի-նին տախի ասարը շուրաի ասքէրի ա-զալըղը մէմուր թայնին, վէ ըէ-տիթի ֆէրիքի սապըգ սաաթէթլու թահիր բաշա հազրէթլէրինին, Պոս-նա մէքթէք գոմանտանըղընա, վէ Պոսնա մէքթէք գոմանտանը սապըգ սաաթէթլու Ահմէտ Համիթ բաշա հազ-րէթլէրինին տախի, խասսէ օրտուլը հիւսնառնունուն միւնհիլլ օլուն էր-քեռնըղընա մէմուրիսէթի իծրա գը-լընմըշ տուր :

—Էվլէլիսի կիւնքի Լէվլէթ թայնա տա օգուլտուղունա նէղարէն, Գուլտը շէ-րիֆ մէսէլէսի հազըղնտա հիւքիւմէթի Սէնիսէ իլէ Բուսիս հիւքիւմէթի միւ-նընտա պաղը կէօնա կիւլիւքլէր ղու-հուր իթմիշ տիր տէյի կէզէն իւշվա-թուր իւզըրինէ, էվլէլիսի կիւն Գալա-թա պորսառնտա ֆոնտօլար տիւշմիւշ տիր :

—Խաթիբիսէ նազըրը բաշա հազ-րէթլէրի, սիւֆէրաեք բազար իթմէքի կիւնլէրի նէղարէթ տալիքէսինտէ գա-պուլ իտէճէքլէրինի քէնտիլէրինէ թահիրէն թէպիլը վէ պէսան իլէմիւշ տիր :

—Օլունան իւրէն նէղարէն, Բէթէրս-պուրկ սէֆիրի սապըգ տէվլէթլու թիւսթէմ բաշա հազրէթլէրի մահէլի մէմուրիսէթինէ կիթմէք իւզրէ, Տէր սաաթէթլէ միւթէվէճէհիսէ պու կիւն ետրին Բէթըրսպուրկտան հարէքթի ի-տէճէք տիր :

—Սէլանիքտէն իւսթիպէ գաաար օլուն շըմէնտըլիկ խաթթը իւզըրինտէ իծրա օլունան տալիքաթ շաեանը տիգ-գաթթ օլունպ, խաթթը մէքթիւր ղալէթ ճէսիւմ գաաալար աբասընտան կէշտիկի

կիպի, Գէօրիւլիւ գաաապաթ ճիւլա-րընտա տալի տաղար իշինտէն կէշիլի-տիկի, վէ պաղը մահէլլէրտէ 3-4 քիւ-շիւք թըննէլ քիւշա տ օլունմուշ օլուն-ղու կիպի Մէթրօվիճէ խաթթընճա տու-խի, պէօլիւճէք պիր թըննէլ գաղըն. մաեա հաճէթ կէօրիւլտիւկիւ, վէ խաթթը մէքթիւրուն կիւզըրկեա հա-րիթաաը, հէնուզ թաաթիգ օլունմամըշ իսէ տէ, ամէլիտաթ միւթահիւտիւ Մ. Պարիօլանըն, իւսթիպէ ըսթաթիսուն-տան 2-3 քիւլմէթրօեա գաաար թօ-րաղա տալի օլուն ամէլիտաթըն ինշա-սընա միւշապէթի իթմիւշ օլունղու, Լէվլէթ Հէրըտ ղաղէթալարտա եւ-ղըլմըշ տուր :

—Ենի ըէօյտէ թահմինան 20 եւ-շընտա պիր Բուլմ տէլիքաշըսը, պիր միւտտէթտէն պէրու. գարա սէվտաեա միւշալէլա օլունպ, էվլէլիսի կիճէ խա-նէսի աեռնինտէ մալգէնտէ քէնտի քէնտիլիլի իւ իլէ թալապտան ասա-րագ պօղուլմուշ տուր :

—Սըրաճ ղաղէթալարտա օգուլ-տուղունա կէօրէ, օն գաաար թիւ-թիւն թիւճաալարը, շու սոն կիւնլէ-րտէ Պապը ալիսէ պիր գըլթա լայիհա թաաթիլի իլէ, թիւթիւն ինշիւտը-նըն լաղլիլի թալապ իլէմիւշլէր, վէ քէնտիլիլի, խաղինէյէ տահա ֆայի-տէլի պիր եօլ կէօսթէրիլիլէր իմիւշ :

—Տիւն կիճէ, Կէտիք փաշաաթի Օսմանը թէթթրօսունտա, սաաթու-ղամ հաղըթլէրինին զիւրի հիւսնէթը ճէլիլէրինտէ օլունղու հալտէ, վէ հասըլաթը տար իւլ շէֆապսէ իեանէ իտիլմէք իւզրէ, Բարիս ֆուգարաաը նամ օլուն իծրա իտիլմիւշ տիր :

Պիլէթլէրէ, 1 մէճիտիսէտէն 400 տտէտ Օսմանը իրաաընա գաաար ֆի-եաթ գոմուշ տուր :

—Իշ պու բազար իրթէսի կիւնիւ, ինկիլթէրա սէֆիրի Սըր Հէնրի Լի-լէթ իլէ իթալիս սէֆիրի գոնթ Պար-պօլանի ճէնապլէրի, Պապը ալիսէ կիտէ-րէք, սաաթաղամ հաղըթլէրի իլէ միւշապաթ իլէմիւշլէր տիր :

—Սըր գաճէնթօու Մ. Խըրիսթի, իշպու բազար կիւնիւ Պապը ալիսէ սաաթաղամ հաղըթլէրի իլէ միւշա-գաթ իլէմիւշ տիր :

—Սաֆլէթ բաշա հազրէթլէրի, պիրաղ նամիղաճ օլունղարընտան, իշպու բազար իրթէսի կիւնիւ տիւլէի էճէնպիսէ սէֆիրիլէրինի գապուլ իտէ-մէմիւշ վէ Լա թիւրքիլիսի պէսանընա նէղարէն, Բուս թէպաալարտա էմ-լաք սահիպի օլմաեա հուգուգ վիլէն մազպաթանըն իմզալանմաաը, ալիս սէպէպէ մէպին թէնէլիլ օլունմուշ տուր :

—Իրան շահը հազրէթլէրինին, ա-լաֆրտնկա յուլիս ալըն իւք կիւնլէրին-տէ Պէրլինէ միւլապէլէթ իտէճէյի, ըսմէն Բուրսիս հիւքիւմէթինէ պիւ-տիլիլմիւշ տիր : Միւշարիլէյ շահ հազ-րէթլէրինին մահէթի մէվճուտու, իքի եիւզէ եազըն զէվաթտէն իպարէթ օ-լաճագ իմիւշ :

—Գուլտը շէրիֆտէն, Պիլանթիս նամ Բուլմ ղաղէթալարտա աթիտէքի թէլէկրաֆ շէթիլմիւշ տիր :

Գուլտը շէրիֆ : 15 մարտ  
«Լաթիկ բաաալարը, Ֆրանսանըն հիւսնէսինէ կիւլէնէրէք, Բուլմ միլէ-թինին, Բէթլէհիւմ մաղարաաը իւզըրի-նէ օլուն հուգուգաթընք պու կիւն ճէպրէն աեապ ալթընա ալտըրը :

Պիլլէրի հիւսնէ իտէճէք պիր քիմ-սէ պուլլունմաաըղընտան, ճահտ ու իգտաամաթըլ պօշտ կիթտի : Միւ-

թէսարըլմըլ, Բուլմ վէ էրմէնի բաթ-րիլէրի թարաֆլէրտան կէօնաէրիլէն թէրճէմանլարըն լիսանէն իթտիլէրի բրօթէսթօլարա գուլագ ասմաաարագ միլէթիմիլիկին հուգուգալարընք թան-մամըշ տուր : Մէքթիւր բրօթէսթօլար, պա թէլէկրաֆ Պապը ալիսէ պիլտի-րիլտի :

—Թըրամիլայ գուլմաեաաընըն հիւ-սէտարան մէճիլիլուլուլուլի կէշէն ճիւ-մա իրթէսի կիւնիւ Գալաթաաթ Գա-մանտ Խանընտա ագտ օլունղու, էվ-վէլա 1872 սէնէսինին մուհասէպաթը թաաթիգ օլունտուղու վէ պիրինի թէ-մէթիլ գուլմուլ, հիսսէ պաշընա 82 ղշա. թայնին գըլընտըլը կիպի, սէնէյի սապըգա հիսսալընտան, 22 պին 410 ղշ-մաթիլուպաթ, սէնէյի ճէտիտէ հիսս-պընա նազլ իտիլմիւշ, վէ սանիէն, օմ-նիւպիւսէր, վէ քիւշիւք արապալար թէնէսի իլին գուլմաեաաըն սէրմա-եհսինէ 160 պին օսմանը լիւտաը գամ օլունմաաընա վէ պու տախի, 20 շէր լիւրա իթիպարը իլէ, շուրուլմանին 6 ընճը պէնտիսէ թէվֆիքան, հէր պի-րինէ 8էր լիւրա վիլիլմէք իւզրէ, 20 պին ատէտ եէնի հիսսէ բիւսթաեա շըգաըլ-մաաընա, վէ սալիսէն եէնի հիսսէլէր-տէն նուգուտու իճիթիւթիսէն, վէ հիսսէի ալիսէլէրին գաըլըլը պու-լունտէն էտէվաթըն թաաթիլի գաըլը-լըգ թուլթուլագ իւզրէ, օն եէտիլէր ղշ. ֆաղա ալընմաաընա վէ 1 յուլ-վար 1873 թարիլինտէն իթիպարէն, հիսսէ պէտէլինին թէտիսէսի կիւ-նիւնէ գաաար շարթնամէտէ մուլայէն օլունղու վէճէ իլէ, եիւզտէ պէշ հի-սապըլա ֆայիլդ ալը օլունմաաընա, վէ մէքթիւր եէնի հիսսէլէր թարիլի մէքպուրտէն իթիպարէն, էսկի հիսսէ-լէրին հուգուգ վէ իմիլիտաղաթը հա-լիլ օլունպ, նիւմէրօլարը տախի 20001-40000 է գաաար օլմաաընա, վէ ըապի-էն 20000 հիսսէնին վաղթը իլարաճը գուլմաեա թարաֆլէրտան իլան օ-լունմաաընա, վէ թարիլի իլանտէն ի-թիպարէն, 30 կիւնէ գաաար էսկի հիւ-սէ սահիպլէրինին մէքթիւր եէնի հիւ-սէլէրտէն ալմաղա սէլահիսէթլէրի օ-լունպ, անտէն սօնրա պու հազըլարը սապիթ օլունաղընտան, եէնի հիսսէլէր գուլմաեա թարաֆլէրտան, մէնֆաաթ քէնտիսինէ ալտ օլմագ իւզրէ, բիւ-ցաաա ֆիլուլիլ օլունմաաընա գաաար վիլիլմիւշ տիր :

Մէճիլտէն օգուլտու լուրօթօտա աթիտէքի մալիւմաթլար տախի վի-վիլիլմիւշ տիր :

Գուլմաեաաընըն իմիլիտաղը թահ-տընտա պուլլունտան տէօրթ խաթթ, շուրուլմանտէ կէօսթէրիլէն միւտ-տէթտէն սէքիլդ ալ էվլէլ ետըլմըշ տուր :

Գալաթաաթ Շիլիլիսէ գաաար իշ-լէմէքտէ օլուն օմիլպիւս արապալարը, միւշիլէրիլէրէ սուհուլէթ օլմագ իլին, Եիւքթէք գալտըլմըմ ճիլարընտան հա-րէքթի իտէպիլմէք իւզրէ, Վօլօտա սօգաղը կէնիլլէթտիլմէքտէ վէ գալ-տըլմըլարը ետըլմագտա տուր :

Լիլին էօնիլնտէն Լիլպէ, վէ Սուլ-թան Պաաաղիտտէն Լիլինէ գաաու-սունա գաաար ճէման սօգուգ պին մէթրօ մէսաֆէ իւզըրինտէ տախի իքի խաթթ օմիլպիւս իլէթմէնէ, ճանիպի հիւքիւմէթի սէնիլիտէն ըուլսաթ թահսիլ օլունմուշ տուր :

Պու իքի խաթթ, իլք պահարտան էվլէլ գիւշաա օլունապիլէճէք վէ սէ-նէյի հազըրէ խիթալընա գաաար գուլմաեաաընըն խաթթլարը ճէման օ-լունղ իքի պին մէթրօ գաաար օլա-

ճագ տուր : Եէնի թըրամիլայ խաթթլա-րը իլին տախի ըուլսաթ խաթթա օ-լունմուշ տուր :

Լիլօպաեա ալտ արապալար սըրա-րըլ օլունտուղունտան, կէլէճէք ապ-րիլ ալընտա պուլլար տախի իլէտիլէ-ճէք տիր :

Գուլմաեաաընըն պու կիւնքի կիւն 56 գըլթա թըրամիլայ վալիսու վէ 47 գը-թա օմիլպիւս արապալարը պուլու-նուպ, պուլլարտան պաշա 60 գըլթա օմիլպիւս արապալարը տախի ետաը-րըլմագտա տուր : Եիւք արապալարը տախի ճէլպ օլունաճագ տըր, մէվճուտ պարկիլէր 650 ըէս տիր :

Լիլպաեա վէ Լիլինէ գաաուսունտա ըսթտիլիլար ետըլմագ իլին արաա ա-լընմըշ տուր :

Կէշէն 1872 սէնէսինտէ ճէման պէշ միլիօնտան զիւտաէ միւշլէրի նազլ օ-լունմուշ, վէ պուլլարտան, 6 միլիօն-տան զիւտաէ ագճէ ալընմըշ տուր Պու կիւնքի կիւն, հաթթաաթ 130 պին գա-տար միւշլէրի նազլ օլունմագտա իսէ տէ, եազըն հաթթաաթ 180 վէ պէլքի 200 պին գաաար միւշլէրի օլունպիլիլ, Գուլմաեաաընըն խաթթմէ վէ մէմուրինի, ճէման 434 նուֆուստան իպարէթ տիր :

20 պին հիսսէտէն իպարէթ օլուն 16 միլիօն ղշ. սէրմանէ, խաթթլարըն ալմ-լիտաթընա սարֆ օլունտուղունտան, օմիլպիւս իհտաաը իլին, Պանգը Օս-մանիտէն վէ Շիլիլթիլ Ումուլի պան-գաաընտան 100 տէ 6 ֆայիլդ վէ պիր գոմիսիս իլէ, 38 պին լիւրա խաթթ-րագ օլունմուշ տուր :

1872 սէնէսի հաաըլթընտան, հիւ-սէ սէնէտէլիլին ֆայիլդ գուլմուլ վէ շուրուլմանտէ մուհիպիլիսէ, նուգուլթը իճիթիւթիսէ, վէ մէսարիլիլ սալիլէ շըգաըլտագտան սօնրա, 1 միլիօն 662 պին 410 ղշ. հաաըլթ գալտըլընտան, 1872 սէնէսի իլին, հիսսէ պաշընա սէք-սէն իքիլէր ղուրուշտան 1 միլիօն 640 պին ղշ. քեաթ թէվլիլ օլունմուշ, վէ պաղը գալուն 22410 ղշ. տախի, սէնէ-նի ալիլիլ հաաըլթ տէֆթէրինէ նազլ իտիլմիւշ տիր :

Եէնի թէնէսի օլունաճագ խաթթ-լար իլին, 150-160 պին ղշ. գաաար մէ-սարիլիլ թալմին օլունտուղունտան, եէնի շըգաըլտագ 20 պին ատէտ հիւ-սէնին պէտէլի պուլունա գաաըլթըլթու-թուլաճագ տուր :

Գուլմաեաաընըն քեաթիլիլ մալիլ, 32 միլիօն ղշտան զիւտաէ իմիւշ :

—Կէշէն ճիւմա կիճէսի, Գուլէ գա-աուսունտա քի գաղիլիլարըն պիրինտէ, Ալաթիւս տէվլէթի թէպաաընտան պիր ատէմ, սէրիլ օլունղու հալտէ մուտրօգա իտիպ, տէօրթ ատէմ վու-րուպ ետրալմըշ, վէ ալաղ ու կիրիլիլի զէմանընտա, իւզըրինէ վարմագ իսթէ-նէնլէրէ տախի, նէղտիլտէ պուլունտան սիլաճ իլէ գաըլթ գոլտուղու ճիւլէթլէ, իւզըրինէ քիմաէ վարմամըշ իսէ տէ, Թէքիլ գաաուսու գաաըլթուլունտա պու-լունտան եիւզ պաշը Բէնֆ պէյ, մէր-գուլմու ալիլ ու կիրիլիլ իտէրէք, մէր-քէլէ Եիլլալմըշ տուր :

—Պօլ կէզմէքտէ օլուն խիլաթի իս-մին տէ պիր Բուլմ, կէշէն կիճէ, ստաթ իւշ ըաաթլէրինտէ, սէրիլ օլունղու հալտէ, Գուլմ գաաու ճատտէսինտէ երգըլպ գալմըշ օլունղու, գօլ թա-րաֆլէրտան միւշահէտէ օլունաաղ, գալտըրըլպ Գաաըրղա մէքթիլինէ կէօթիլիլմիւշ վէ մէրքէլի մէքթիւր-տէն պա ժուրնալ Պապը գապթիլիլէնէ կէօնտէրիլմիւշ տիր :

—Ալրալուտուն պիրի, իւշ եիւզ տիրէմ մըքտաըլ թիլթիւն գաըլմագ-



մէկ քանի ուսումնասէր Հայեր, աղ-  
գային իշխանութենէ անկախ դպրոց  
մը բացած են, ուր Հայերէն, Գաղղիե-  
րէն և Տաճկերէն լեզուաց մէջ կը դա-  
ստնան, բնիկ Օրտուցի, և Շահնա-  
զարայ վարժարանը իւր ուսման ըն-  
թացքը լրացնող կարապետ Եփէնտի  
Երէցեան, հմուտ և աշխոյժ երիտա-  
սարդը:

Առայժմ ուսանողաց թիւը կը հաս-  
նի 33ի, որք Գարահիսարցւոյն ապագայ  
լուսաւորութեան նորափոթի շառա-  
ւիղներն են:

Կարապետ Եփէնտի Երէցեան այն  
կարգի դաստիարակներէն է, որք Հայ  
մանկուոյն մտաւոր դաստիարակու-  
թեան հետ սրտի կրթութեան անխա-  
ղախ կաթն ալ ի միասին կը ջառքեն.  
Երանիկ են Գարահիսարցիք Երէցեա-  
նի պէս անկեղծ սրտէ աշխատողի մը  
վրձակելովն, որ գիտէ իւր կոյժան  
վսեմութիւնն ու վափկութիւնը:

Աֆիսն Գարահիսարի մէջ հայկա-  
կան լեզուի պերճ թագուհին կորստե-  
ան սուգ հագած է. հոն Հայն դժ-  
բողորմար թափուր կը գտնուի իւր  
նախնեաց քաղցրահամ բարբառէն.  
որով մեր ազնիւ հայրենակցին պարտ-  
քը կրկին է. մէկ կողմանէ Գարահի-  
սարի մանկուոյն մտաւորական ան-  
թութիւնը յազեցուցած ատենը, միւս  
կողմանէ ալ հայրենական գոյտրիկ  
լեզուին վերականգման անհրաժեշտ  
պէտքը անոր վերապահուած կըսպասէ:

Այս սեփիւ պատշաճ կը համա-  
րինք Երէցեան Եփէնտի մի քանի խոս-  
քեր ուղղելով:

Հայրենակից բարեկամս, Արարա-  
տայ թուանց ուսումնական հորիզոնը,  
Ասիոյ մէջ մեռախաւս պատմութիւն  
ուսած են. Հայ մանկուոյն բարեւոք  
դաստիարակութեան լոյսը միայն այդ-  
խաւար հորիզոնը պիտի պայծառ գոր-  
ծէ: Ասիոյ մէջ դաստիարակութեան  
պաշտօն վարելը, ո՛հ կղզւամ որ դիւ-  
րին ծառայութիւն մը կատարել չէ.  
բայց մի երկնիք ազնիւ բարեկամս, ա-  
ռանձին չէք. Հայն այս երկրին մէջ  
ունի մէկ քանի ճշմարիտ հայրենասէր,  
և ուսումնական դաստիարակներ, որք  
արդէն, ուրախութեամբ սրտի կըսեմ,  
մեր աղգին թշուառութեան աղբիւր-  
ները ցամաքեցնելու կաշխատին:

Այո՛, Հայն ունի գաւառացի մէջ  
այն կենսատու ծաղկանց բաժանները,  
ինչպէս, խորով և Աւետիս Եփէնտիք  
ի Շապին Գարահիսար, խոշտուր Ե-  
փէնտի ի Թաւաթա, Կ. Վահան Եփէն-  
տի ի Կիրասոն, որոնց բոլորքէք Հայ  
մանկութիւն պարտաւոր տապալակ կը ծը-  
ծէ ապագայ երջանկութեան կենդա-  
նարար անուշակ հիւթը:

Հայ մանկուոյն կենսական հիւթ  
առնալ աղին բարեկամս, և տարբա-  
ցուր անոր սրտին մէջ միայն այն սեր-  
մը, որ ժամանակին միոյն փոխարէն  
հարիւրապատիկ պտղաբեր է, և որ  
թող կարողանայ զհինն աշխարհ իւր  
բոլոր աշխարհակութեամբ ի նորն և  
ի գեղեցիկ վերածելու: Ամեն տեղ,  
և ամեն քաղաք, իրեն համար երջան-  
կութեան օր մը վերապահած է. Աֆի-  
սոն-Գարահիսարի համար կաղաչեմ՝ այդ  
գեղեցիկ ապագային առաքելը դուք  
եղիք. ճանապարհահեռ մէջ չե՛մ իսկ  
գործող մէջ քա՛ն կայ:

Քանի՛ քաղցր է մարդոյն, իւր ան-  
ցելոյն վերայ նայելով կարենալ հան-  
դարտ սրտով մը ըսել զբրի, ինչ որ  
պէտքն է ընել: Աշխատեցէք բարե-  
րեկամս, կէտ նպատակի ունելով միայն

սփռիս, և հէգ Հայաստանի, մարդ-  
պատրաստել, ճշմարիտ հայ պատրաս-  
տել, երաշխաւորեալ ապագայ պատ-  
րաստել, և յայնժամ մնալ բարեա-  
ւոր. խմբագիր Տէր բարեհաճեցէք  
ներկայ հրատարակել, և ընդ նմա  
ընդունիլ ջերմ սիրոյս երախտագիտու-  
կան հաւաստին:

Ճիւղաւ իրթնի կիճնի, թէաթ-  
րօտա, Ագապեան վարժարան չակիր-  
տանքնտան պիրինին գալէմէ ալմըշ վէ  
օգումուշ օլտուղու շու աթիտէքի  
իքինճի նութդու տախի պէրայի թէշ-  
վիգաթ պէեան իտէրիգ:

Տեարք,

Ձեր ներկայութեամբ՝ որով սոյն  
երեկոյթ պատուելու փութացած  
էք, մեծ և վեճալի զգացման մը ապա-  
ցոյցը կուտաք, եկած էք դուք  
հոս խրախուսելու այնպիսի հաստա-  
տութիւն մը՝ որ իրեն նպատակ ունի  
անկեալ սեռի մը վերանորոգումը:

Այո՛ Տեարք, դուք ձեր այս ներկա-  
յութեամբ մեծ և նոր զգացման մը  
յարատեսութիւնը կարողացաւ, ձեր  
հին նոր և նուիրական պարտքը կը կա-  
տարէք. ուստի ասոր փոխարէն գա-  
նազան իրաւունքներ ունիք, որոցմէ  
մին ալ մեզմէ կը պահանջէք. նոր և  
ազգօգուտ բաներ լսել կուզէք, այն  
ալ մեր պարտքն է. արդ՝ ոչ թէ բան  
մը ըսած ըլլալու. այլ պարտք մը կա-  
տարած ըլլալու համար, ես ալ իմ ըն-  
կերուհեաց կողմանէ պէտք եղած շը-  
նորհակալութիւնը յայտնելով հանդերձ  
նոր և օգտակար խորհրդածութիւն մը  
յայտնելու կը համարձակվիմ:

Տեարք, ամէնուր ուղարկութեանը  
արժանի նիւթ մը կայ, որ մինչև ցոյ-  
սօր մենէ մէկը բնուէ դիտողութեան  
սեռած չէ, Մեր առաջին մայրը հա-  
մարուած Եւայէն սկսելով՝ մինչև ցոյ-  
ժամ ճշմարիտ է որ գրեթէ ամէն մարդ  
իգական սեռը բերնով և միմիայն իր-  
րե հաճոյքի գործիք նկատած ժամա-  
նակին գոված և շողորթած են. բայց  
գրեթէ տէրեք շատեր ծանրու-  
թեամբ խորհած և գրած ժամանակ-  
նին, իրե ամենայն չարեաց պատճառ  
և վնասակար սեռ մը դուստ և դա-  
տապարտած են. գրեթէ ամէն աղ-  
և կրօնք և մինչև անգամ ամեն քաղա-  
քականութիւն ասիկայ ասանկ ընդու-  
նած են, և տակաւին ալ ասանկ կըն-  
դունին:

Անիրաւ վճիռ.

Տեարք, հասած է ժամանակը, ըս-  
կած է իգական սեռը իր իրաւունքը  
պաշտպանելու, և արական սեռն ալ  
իր սխալմունքը ճանչնալու. վասն զի  
դարերնիս լուսոյ և յառաջդիմու-  
թեան դար է, վասն զի դարերնիս ա-  
ղատութեան՝ այսինքն ինչ որ օգտու-  
կար է, ինչ որ բարի է, և ինչ որ գե-  
ղեցիկ է, ազատօրէն խորհելու, խօսե-  
լու, գրելու և գործելու դար է:

Արդ յիշեալ անիրաւ վճիռը համա-  
ռօտիւ ձեռք ներկայացնելով կը բաւա-  
կանանամ:

Ընդհանուր դանդաղ մը կայ միշտ  
ձեր բերանը պատրաստ: այն է թէ ի-  
գական սեռը զարդաւոր է, պճնամուլ է,  
ունայնասէր է, ինքզինք գեղեցիկ ցու-  
ցնելու համար ոչինչ բաներու ստակ կը  
վատնէ, ժամանակ կըլստանէ, և ինչք ու  
միտք կը գործածէ, չունի ուրիշ փափաք,  
չունի ուրիշ զբաղմունք, և վերջապէս  
չունի ուրիշ նպատակ, և այս ամբաս-  
տանութեանը աւելի ծանր կերպարանք  
մը տալու համար, պահ մը միշտ տի-

րող գտնուելնիդ մոռնալով, ինքզինք-  
նիդ պարտեալ կը ձևացնէք և կըսէք  
«ո՛հ, անիծեալ ըլլա՛յ այս սեռը» որ մի  
միայն սեռի և իրենք զիրենք գեղե-  
ցիկ ցուցնելու համար ստեղծուած  
են, բնաւ մարդուն վրձակը չեն հար-  
ցնել, այլ իրենց կամքը կատարել  
տալու կաշխատին, տուներ կաւերեն,  
քնտանիքներ կը կործանեն և օճախ-  
ներ կը մարեն, ճար չիկայ, ուղածնին  
քնելու ստիպուած ենք, եթէ չընենք,  
ամէն տեսակ գէշութիւն պատրաստ  
է:

Տեարք, ձեր այս ամբաստանութիւնը  
շատ ճշմարիտ է. մեր իգական սեռը  
իրեն միակ նպատակ ըրած է ինքզինք  
ժամանակին յարմար կերպով արական  
սեռին գեղեցիկ և սիրուն ցուցնելու  
աշխատել, և ասոր համար ալ միմիայն  
միշտ զարդարանքը գտած է. այո՛,  
ասանկ է. բայց սա քննուած և յայտ-  
նուած չէ, թէ պատճառն ինչ է, և  
յանցանքը որ սեռին կը վերաբերի:

Տեարք, եթէ կընենք, ես ամե-  
նայն յանդգնութեամբ պիտի ըսեմ թէ  
դուք էք պատճառը և ձերն է յան-  
ցանքը. քանզի՛ ո՞վ վարժեցուց զմեզ  
աշխատելու որ դէմքի գեղեցկութիւն  
ցուցնենք, ո՞վ առաջնորդ կղաւ մեզ  
այս մոլի ընթացքին մէջ. միթէ մե՞նք  
թէ դուք. ո՞չ ապաքէն դուք. որով-  
հետեւ դուք էք, որ ի սկզբանէ աշ-  
խարհի ամէն տեսակ կառավարութեան  
տէր կանգնած էք, դուք էք որ ամէն  
ժամանակ և ամէն տեղ օրէնսդիր ե-  
ղած էք. դուք էք որ իգական սեռին  
ճակատագիրը ձեր ձեռքը բռնած էք,  
միշտ ձեր կամքին, ձեր զգացմանը և  
ձեր հաճոյքին ամենահալու գերիները բ-  
րած էք, դուք էք որ միշտ մեր վրայ  
տիրելով՝ «սա ըրէք, իսկ սա մ'ընէք»  
ըսած էք, դուք էք որ մինչև ցոյսօր  
քաղաքներ, տուներ, վարժարաններ  
կառավարած էք, սկզբունքներ, կա-  
նոններ և դրութիւններ քարոզած էք,  
հանգէսներ, խնայքներ և հարսանիք-  
ներ տնօրինած և կարգադրած էք. և  
դուք էք, որ իգական սեռը նիւթա-  
պէս, բարոյապէս և մտաւորապէս նեղ  
շրջաններու մէջ դնելով սահմաններ ո-  
րոշած էք ամէն կերպ ազատութիւն  
ձեզ վերապահելով, մեր խեղճ և դժ-  
բաղդ սեռին մօքի գորգացումը ար-  
գիլած, լեզուն կապած, ձեռքերը կաշ-  
կաղած, բերանն ու երեսը լաշակով  
ծածկած էք, և մինչև անգամ երկ-  
նային առաջին շնորհն մեր ձեռքէն խը-  
լելով՝ լուռ և մուշկ կենալ հրամայած  
էք:

Իգական սեռը մինչև հիմա ոչ թէ  
իրեւ ազատ մարդ, այլ իրեւ գերի  
ապրած և միմիայն ինքզինք տրակաւ  
սեռէն սիրցնելու վարժուած և աշխա-  
տած է. որովհետեւ կեանք ունէր, ապ-  
րիկ կուղէր, բայց ազատ և իրաւունք-  
քով ապրելու վրձակէն դուրկ էր, և  
ըստ տաճկական առածին «պատառ մը  
հաջի և աղօտ ճրագի մը համար» միշտ  
արական սեռին շնորհացն սպասելու  
դատապարտեալ, և իրեւ սիրուն կեն-  
դանի մը իր տիրովէն սիրուելու կա-  
րօտ: Այո՛, Տեարք իմ, մինչև հիմա  
ձեր սեռը՝ մենէ դէմքի և մարմնոյ գե-  
ղեցկութենէ զատ բան մը չի պահանջ-  
նեց, չի յարգեց և չի խրախուսեց:

Ինչ ըսել է տղու մը միշտ խաղալ  
սովորեցնել, ու ետք ելնել անկէ ուս-  
մունք և կրթութիւն պահանջել. նը-  
մանապէս ինչ ըսել է զաւակ մը վախ-  
կոտութեամբ մեծցնել, և վերջը ել-  
նել անկէ քաջասիրտութիւն սպասել,

որ կը նշանակէ տատակէ թուզ, և ի  
վրայ խաղող քաղելու ելնել:

Անիրաւ պահանջում:

Արական սեռը մինչև հիմա ամէն  
կարողութիւն, ամէն իշխանութիւն և  
ամէն ազդեցութիւն իրեն վերապահե-  
լէն ետքը, մէյ մ'ալ ելնէ իգական սե-  
ռէն ինքզինք յաղթեալ, և կամ թէ  
անոր առջեւ տկար և ապիկար ձեւա-  
ցնէ՛, ճշմարիտը ըսելով՝ շատ մեծ ա-  
մօթ իրեն համար, և շատ մեծ զրպար-  
տութիւն մեզ համար:

Տեարք. ամէնուն յայտնի ճշմար-  
տութիւն մ'է որ ամէն վաճառանոց  
հասարակութեան հաճելի եղած ապ-  
րանք ի տես կը հանէ, ամէն վաճա-  
ռական գնորդին կամքին և ճաշակին  
յարմար ապրանք վաճառել կը ջանայ.  
իգական սեռն ալ մինչև ցոյսօր իր կա-  
րօտութենէն յաղթեալ, ձեզի հետ  
ձեր ճաշակին համեմատ վարուած, և  
ձեզի ձեր կամքին համաձայն ներկա-  
յացած է. խոստովանեցէք ձեր յան-  
ցանքը, փոխեցէք ձեր ընթացքը և  
ճաշակը, իսկոյն պիտի տեսնէք որ մեր  
ընթացքն ալ պիտի փոխուի:

Կուզէ՛ք ձեր երջանկութիւնը, փա-  
փաքեցէ՛ք մեր երջանկութեանը. կու-  
զէ՛ք ձեր յառաջդիմութիւնը, խոր-  
հեցէ՛ք մեր յառաջդիմութեան վը-  
րայ. կը սիրէ՛ք ձեր ազատութիւնը,  
տուէ՛ք մեր ազատութիւնը, և վերջա-  
պէս կուզէ՛ք երջանիկ ապրիլ, և ա-  
ռաքինի, արդար և օրինաւոր ընկե-  
րութիւն մը՝ այսինքն՝ ազգութիւն մը  
կազմել. ընդունեցէ՛ք երկու սեռի հա-  
ւասարակութիւնը, և ի ծուռ ի վեճալ  
պաշտեցէ՛ք լուսոյ և սիրոյ Արարչին  
և նորա սահմանադրած բնական օրէն-  
քը:

Ինչ կուզէ՛ք, պարզասէր, պարկեշտ  
և համեստ կիներ կամ թէ աւելի ճըշ-  
մարիտ ըսելով ընկերներ ունենալ,  
անոնցմէ ոչ թէ՛ իրեւ իր կամ իրեւ  
սոսկ կենդանի մը դէմքի կարծեցեալ  
գեղեցկութիւն, այլ սրտի և մօքի գե-  
ղեցկութիւն պահանջեցէք. ինչ կու-  
զէ՛ք, բարի և սուաքին մայրն ունե-  
նալ, իգական սեռէ մէկուն ձեռք տը-  
ւած և սիրտ տալու խոստմունք ըրած  
ժամանակիւ, ոչ թէ հորստութիւն,  
հագուստի ճոխութիւն, և արտաքին  
պերճութիւն, այլ բարի կրթութիւն,  
բարի դաստիարակութիւն, և բարի  
զգացմանց հորստութիւն փնտռեցէ՛ք,  
գիտուն, ազատ, արդար, արի, քա-  
ջասիրտ, ազնիւ և աշխատասէր դա-  
ւաններ ունենալ՝ կը բաղձաք, անանկ  
մայրեր յառաջ բերող ուղիղ սկզբունք-  
ներ ընդունեցէ՛ք, բարի ծառք բարի  
պտուղ կը բերէ. և այս շնորհաց ամե-  
նուն ալ արժանի ըլլալու համար, ոչ  
թէ զանոնք միայն մենէ պահանջեցէ՛ք,  
այլ պէտք է որ փոխադարձ բար կա-  
տարեալ և հաւասար կերպով ձեր կող-  
մանէ ալ, և ոչ թէ խօսքով միայն այլ  
գործքով ի յայտ բերէք:

Տեարք, այս է իմ համոզումս, այս  
է նաեւ իմ ընկերուհեաց համոզումը,  
այս է մեր վարժարանին համոզումը,  
և կը փափաքեմ, կը սիրեմ և կաշխա-  
տեմ որ այս ըլլայ ձեր ամէնուրեք ալ հա-  
մոզումը:

Վոնի Գարեթիւան

Այս կերտուհի

Ագապեան վարժարանի

ՈՒՆԻՊ. ՂԱՋԷԹԻՆ

ՊԱՐԱՊՈՍ Ե. ՓԱՆՈՍՈՒՆ

Փարթաւա Բէնճէլմախի բազարընտ

Ն. 20 իսի խանըտ ա